

Livet etter gynekologisk kreft

Randi Gjessing, spesialist i sexologisk rådgiving NACS, kreftsykepleier
Urologisk avdeling, Ahus.

«Et reddet liv skal leves»

Tove Nakken, brukerutvalget OUS

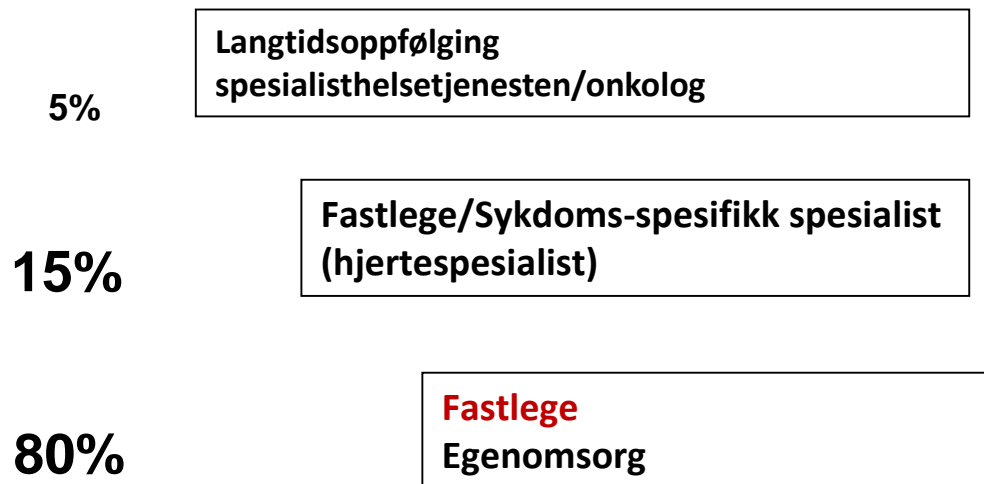
Gynkreftbehandling

- Kirurgi
- Kjemoterapi
- Strålebehandling
- Hormonbehandling
- Immunterapi

Definisjoner av seneffekter:

- **Bivirkning av kreftbehandlingen som varer mer enn et år etter avsluttet behandling («late effects»)**
og/eller
- **Nytt helseproblem - oppstår etter avsluttet behandling og kan tilskrives kreftsykdommen / behandlingen («long-term effects»)**
  - Ikke feilbehandling – seneffekter av dagens behandling ukjent
- **Skiller ikke på norsk – seneffekter**

Klinisk tilbud seneffekter (UK modell)

Poliklinikk/regionalt senter for seneffekter i hver helseregion/HSØ, HMidt

Samarbeid fastlege/onkolog/kirurg

Skriftlig individuell oppfølgingsplan

<https://oslo-universitetssykehus.no/avdelinger/kreftklinikken/avdeling-for-kreftbehandling/seksjon-for-seneffekter#les-mer-om-seksjon-for-seneffekter-og-poliklinikk-for-seneffekter>

Nasjonal kompetansetjeneste for seneffekter etter kreftbehandling

Seneffekter ved gynekologisk kreft som i stor grad påvirker hverdagen og livskvalitet

Fatigue

Fysisk: mangel på energi, sliten..

- Ikke knyttet til aktivitet – oppleves i hvile
- Å bli fort sliten = økt trøttbarhet - noe annet

Mental: *subjektiv* kognitiv svikt (glemsk, konsentrasjons problemer, forsnakkelse..)

- Akutt
- Kronisk (mer enn 6 mnd)

Kreftrelatert fatigue - ingen diagnose

Selv om bruker engelsk ord = fatigue

Foreslått som ICD-10 diagnose – ikke akseptert

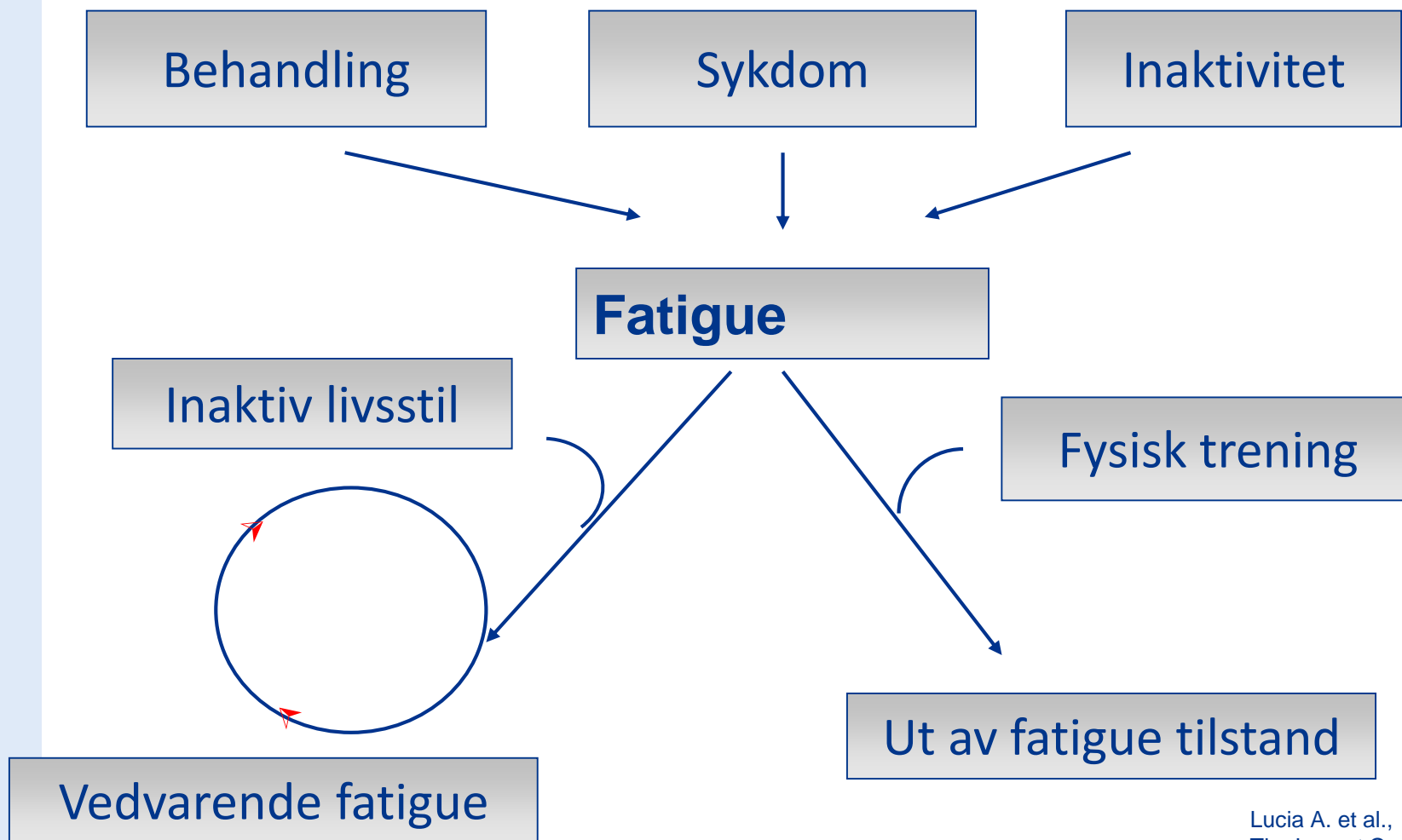
F48.0 Neurasteni – den diagnosen som dekker - intetsigende

Utfordringer

- Fatigue synes ofte ikke ”utenpå”
- Kan lett forveksles med depresjon
- Pasientene er ofte lite forberedt

- Fatigue er ikke en mystisk sykdom, men en velkjent senvirkning etter kreft og kreftbehandling
- Ingen mirakelkurer, kosttilskudd og lignende har påvist effekt
- Lev sunt! Følg generelle råd
- Lær av egne erfaringer og bruk dem, planlegg dagene.
- AKSEPT, «sånn er det nå!»

Fatigue, fysisk trening og kreft

Lucia A. et al.,
The Lancet Oncology, 2003

Stråleskadet blære og tarm

- Hyppig vannlatning eller ikke kontroll
- Smerter
- Cystitt
- Diare
- Avføringslekkasje

Hyperbar oksygenbehandling?
Stomi?

Hormonelle seneffekter (kirurgi, stråling, kjemoterapi, hormonbehandling)

- Infertilitet
- Overgangsalder
- Fatigue
- Seksuelle dysfunksjoner

Konsekvenser for seksualfunksjonen

- Smerter ved samleie (Strålebehandling, østrogentap, trang skjede)
- Sammenvoksninger (obs bruk av dilatator)
- Manglende lyst.
- Endret selvilde
- **FATIGUE!**

Østrogen mangel

- Hetetokter
- Nattesvette
- Dårlig søvn
- Hjertebank
- Smerter muskler/ledd
- Slimhinner
- Humørsvingninger

Testosterontap/fall

- Mindre overskudd og energi
- Tap av sex lyst
- Mindre seksuell interesse, seksuelle drømmer

Pasientene «kjenner ikke seg selv igjen»

Hvem bør få hormoner?

- Kvinner før overgangsalder
- Ikke hatt livmor- eller brystkreft
- Behandles til "normal" overgangsalder
- Gestagen til kvinner med livmor, testosteron ved behov

Om pasienten ikke kan bruke østrogen

- Replens
- Repadina

Silikonbaserte glidemidler

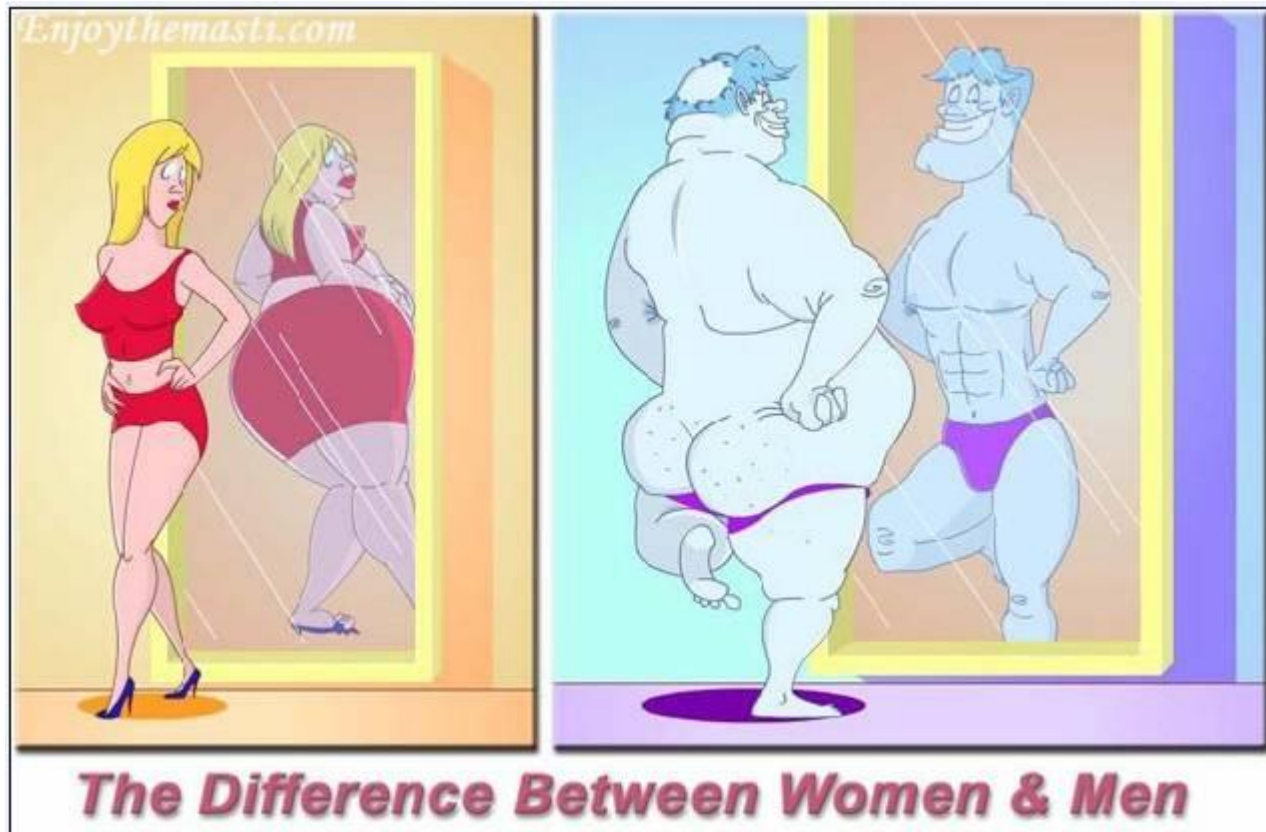
Dilatator, Vagiwell

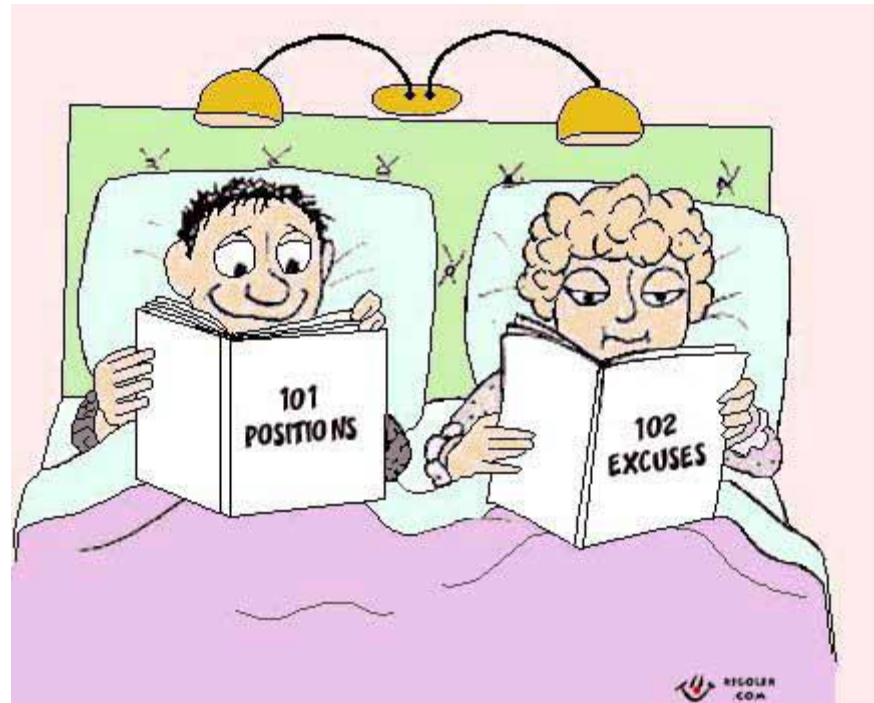

Psykiske konsekvenser

- Endret selvilde etter kreft
- Krenket femininitet
- Kroppen ”plasseres utenfor en selv”.
- Endret kroppsbilde.
- «Hvem vil ha en sånn som meg?»

”Den virkelige oppdagelsesreisen dreier seg ikke om å finne nye landskaper, men om å få nye øyne”

(Marcel Proust)

” No approach in medical care deserves the term holistic as long as sexuality and intimacy have not been addressed.”

Woet Gianotten.

Takk for oppmerksomheten 😊

Randi Gjessing

Urologisk avdeling, Ahus, postboks 1000, 1478 Lørenskog
ragj@ahus.no